

Luonto ja identiteetti

Seija Tuulentie

YTT, dos., erikoistutkija

seija.tuulentie@luke.fi

”Mutta mitä on luonto?

Ruuansulatus on luontoa,
sukupuolivietti ja kaikki pohdiskelut
luonnon olemuksesta ovat
luontoa.

Luonto on bakteeri
bakteerikauhuisen ikenissä.
Mutta, ennen kaikkea,
luonto on kulttuurinen käsite,
puhe luonnosta on puhetta
kulttuurista”

Jussi Kivi: Kaunotaiteellinen eräretkeilyopas 2004

”Luonnon meissä virittämä tunnetila on tahaton ja itsestään syntyvä, spontaani.

Silti se on kaikkea muuta kuin luonnollinen.

Se tulee sielun syvyydestä, mutta on sosiaalisesti tuotettu.

Se ei ole välitön vaan moninkertaisesti välitetty ja kierrätetty, kaiken välittömän vastakohta, suurin piirtein klisee.”

Esa Sironen: Lauri poika metsässä häirii. Luonnon kokemisen paradokseista. Teoksessa Kotkavirta (toim.) 1996: Luonnon luonto. Filosofisia kirjoituksia luonnon käsitteestä ja kokemisesta.

*Caspar David
Friedrich: Vaeltaja
sumumeren yllä*

Miksi luontoon ja sen käyttöön liittyvissä asioissa ollaan Lapissa niin herkkiä?

- Ajatus luonnossa toimimisesta ja siellä pärjäämisestä on keskeinen osa Lapin ihmisen identiteettiä.
- Idea metsien ja tuntureiden keskellä asuvasta kansasta elää voimakkaana nykyteknologiasta ja modernista huolimatta.
- Media, populaarikulttuuri taide vahvistavat kulttuurista mallia

Mikko Jokinen: Lapin ympäristökiistojen kulttuuriset tekijät. 2019

Luonto elvyttää...

- Luontoympäristöjen terveyttä edistävä vaikutus tunnistettu sekä Suomessa että ulkomailla.
- Laajat (lähi)luontoalueet parhaita; metsä suosituimpia ympäristöjä
- Työpaikan ikkunanäkymä, lyhyt kävely kesken työpäivän
- Stressistä palautuminen
- Tutkimusnäyttö psyykkisiin hyötyihin liittyen hyvä, sairauksien hoitamiseen liittyen vähäinen
- Liikuntareseptit?

Tyrväinen, L., Korpela, K. & Ojala, A. teoksessa Tyrväinen, L., Kurttila, M., Sievänen, T., & Tuulentie, S. (toim., 2014) Hyvinvointia metsästä. SKS.

Mutta mitä suomalainen tekee luonnossa?

- Lähes kaikki suomalaiset ulkoilevat (96%); maaseudun ja kaupungin välillä ei paljon eroja
 - Suurin osa lähiulkoilua, kävely suosituinta
 - Yhä useampi ikääntyvä ulkoilee
 - Pohjois- ja Itä-Suomessa ulkoillaan enemmän kuin etelässä ja lännessä
 - Marjastus tai maastohiihto hyviä esimerkkejä elämänkaareen liittyvästä luonnossa liikkumisesta: taidot opitaan lapsuudessa, nuorena aikuisena jää, palaa kun halutaan opettaa omille lapsille
- Yöpymisen sisältävä luontomatka: 43% tehnyt yhden tai useamman,
 - Pohjois-Suomessa enemmän kuin etelässä
 - Mökkeily, maastohiihto, laskettelu, retkeily, kalastus.

Lähteet: Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi (LVVI 2000, 2010); Sievänen, t. & Neuvonen, M. teoksessa Tyrväinen, L., Kurttila, M., Sievänen, T., & Tuulentie, S. (toim.,2014) Hyvinvointia metsästä. SKS.

Ulkoiluun osallistuminen, % aikuisväestöstä

	1979 ¹	1992 ²	2000 ³	2010 ⁴
Kävely, kävelylenkkeily	87	83	68	75
Patikointi, retkeily, vaellus	23	24	26	29
Pyöräily	55	66	55	55
Juoksu, hölkkä	30	35	16	31
Marjastus, sienestys	71	64	64	62
Uinti luonnonvesissä	59	65	68	68
Veneily	32	35	45	49
Kalastus	44	43	46	44
Maastohiihto	47	41	40	42

Taulukko 1. Ulkoiluharrastuksiin osallistuminen eri ajankohtina, ¹Ulkoilututkimus 1979, ²Sievänen 1993, ³Sievänen 2001, ⁴Sievänen ja Neuvonen 2011.

Identiteetti tulee näkyväksi: maahanmuuttajien luontosuhde

- ”Retkelle lähiluontopaikkaan uskalletaan lähteä ryhmässä” (luontotyöpaja)
- ”Kuusi vuotta Suomessa ja ensimmäinen kerta oikeaa työtä” (ohjattu työtoiminta)
- ”Uusia, erilaisia luonnonkäyttötapoja, kuten marjojen poimintaa kesällä ja syksyllä” (vertaisryhmä)
- PoLut - Pohjoinen luonto maahanmuuttajien kotoutumisessa (2017-2019), ESR-hanke; edistää Lappiin tulleiden maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta luonnon avulla (Lapin AMK, Luke, Rovaniemen kaupunki)

Maahanmuuttajien kuvavalinnat

Tuulentie, S. teoksessa Jokela, L. & Uusitalo, M. (toim.) Yhteinen luonto kotouttaa. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. Lapin AMK

9.9.2019

- Kotimaa matkassa: vihreys, hedelmällisyys, nostalgia, paimentolaisuus, eläimet
- Suomessa metsäisyys, turvallisuus, kylmyys
- Uteliaisuus, sosiaalisuus

© Luonnonvarakeskus

Luonnon virkistyskäytön tulevaisuuden kysymyksiä

- Ikääntyneiden osuus kasvaa → toimintakyky?
- Kaupungistuminen jatkuu → monipaikkaisen asumisen lisääntyminen?
- Maahanmuuttajien määrä kasvaa → luonto kotouttajana?
- Lasten ja nuorten luontosuhteen vaaliminen → teknologian apu?
- Lähiluonto tärkeää terveyden kannalta → käyttöpaine? jokamiehenoikeudet?
- Maaseudun elinvoimaisuus → etätyömahdollisuudet?
- **Mutta yhä: helppo pääsy luontoon; hyvät taidot**

Neuvonen, M; Nummelin, T; Riala, M; Sievänen, T; Tuulentie, S. (2016) Luonnon virkistyskäytön tulevaisuus : asiantuntijatyöpajojen näkemyksiä. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus: 5/2016 (Luke)

Kiitos!